Summula de officio sacerdotis et etiam de sacramentis ecclesie secundum Thomam

Quia sacerdotis officium circa tria principaliter versantur. 2. c. videlicet diuinorum officiorum celebracionem Ecclesiasticorum sacramentorum collacionem et populi instructionem. De omnibus hiis per ordine aliqua sub breuitate ad laudem et gloriam dei et saluatoris domini nostri ihesu xpi et communem vtilitatem Et maxime simplicium sacerdotum eruditionem per vt occurret ~~nobis~~ nobis ex inspiracione domini Et de sanctis sanctorum primum et sanctarum constitucionum regulis describemus

Quantum ad primum

Diuina quidem officia Septem horas canonicas distinguunt s. matutinum primam terciam sextam nonam vesperas et completorium Has septem horas debet sacerdos quolibet die domino reddere horis competentibus vt lxxxi dicitur presbiter mane. Et extra de celebracione misse presbiter Nisi esset infirmus in quo casu excusatur vt lxxxxi dicitur clericis victum Ex quo patet quod non debet ~~mi~~ miscere horas sub vna oracione sicut quidam faciunt et male Sed singulas horas dicat et distincte Si vero impedimento detentus horis competentibus non possit reddere. reddat postea

qn̄ poterit ꝯmode
¶ Ad has septem ho-
ras tenet̄ sacerdos et
alij clerici ~~cu~~ cōstitu-
ti in sacris ordinibꝫ
siue habeāt bn̄ficiū
siue nō Et oēs illi q̄
ꝑcipiūt stipēdia ecc̄ia-
stica in quocūqꝫ ordi-
ne sint vt ex̄ de postil-
lis c. i. Et ad hebr̄ ij
¶ Sūt aūt ecc̄iastici
redditꝰ deputati vt
ex eis sustentent̄ q̄ ī
ecc̄ia reddūt dn̄o di-
uina officia vt ex̄ de
cl̄i nō resi. in ecc̄ia
vl' p̄. c. cū ad hoc et
de. vi et ho. cl̄i. cū ab
om̄ Quod vero et or-
dine officiandi q̄libꝫ
ecc̄ia se ꝯformare dꝫ
ecc̄ie matr̄i. i. metro-
pol' vt de ꝯ di ij insti-
tucio et xxij di de hijs
Diebꝫ ~~d~~ tn̄ dn̄icis
decē et octo psalmos
et nouē lc̄ones et
nouē p̄s dicimꝰ et
alijs diebꝫ minus
sollēpnibꝫ et ꝑfestis
xij p̄s et tres lc̄ones
In septimana vero
pascali et etiā in
septimana pēte cos-
tes ~~tei~~ tres p̄s et tres
lc̄ones celebrare volūt
nō ex regula sc̄orꝝ pa-
trū sꝫ ex fastidio et
negligēcia ꝓbātur
hoc facere vt de. ꝯ. di.
v in die resurrexcionis
Nec debēt ꝑtermittere
officia mortuorum
quando dies sollēp-
nis nō impedit vt
ex̄ de celebra^oe^ misse
quidā et c. cū creatu-
ra Missas q̄dā nul-
lꝰ celebret nisi ~~me~~
iunꝰ et semel in die
excepto die natal'
dn̄i in quo tres mis-
se celebrant̄ vt de
ꝯ di j Nocte nati-
uitatis sc̄e Si vero

necessitas immineat
~~puta~~ puta quia oportet
sacerdotem celebrare
pro defuncto vel pro spon
salibus et pro die Tunc
potest bis celebrare ut
de c. di. i. sufficit
Et extra de celebratione
misse Consuluisti
Debet autem sacerdos
in vino perfundere digi
tos postquam accepit
totum eukaristie sacramentum
et illud sumere ni
si eodem die aliam mis
sam celebrare debuit
Quia si vini perfusi
onem eodem die acci
peret non posset postea
celebrare ut pote non
ieiunus Ut extra de cele
bratione misse ex parte
nostra Debet autem sacer
dos ponere in sacrificio
misse panem azimum
infermentatum. hostia
de frumento puro non
de alio blado sit et

vinum aqua mixtum
ut extra de c. di. ii. in sacra
mento Et debet plus po
nere de vino et minus de
aqua ut extra de celebratione
mis. Perniciosus Et quo
ciens celebrat sacer
dos totiens corpus et san
guinem domini accipiat
ut de c. di. ii. relatum
Paret arte sacerdos
calicem vel ipso presente ~~fa~~
facia parari Et omit
tat vinum vel aquam ex
obliuione sicut iam
multi stulti fecerunt
Si vero non habeat vi
num potest uuas maturas
~~exprimere~~ in calicem com
primere et illud expres
sum aqua mixtum con
ficere ut de c. di. ii. Cum
omne crimen Missam
tamen celebret in ie
iunio in hora nona
alias missas celebret
in mane ab aurora
usque ad tertiam ut de

q. di. i. ieiuniis et c.
Solet Celebret aut in
ecclia et no in aliis lo
cis vt de q. di. i. Sicut
no in alij Si vero co
gat necessitas puta q
e in itinere pt celebra
re Ita tamen q habe
at sup altare tabulam
p epm consecratam vt
de q. di. i. concedimus
Debet aut illa tabu
la ee lapidia. vl lig
nea vt de q. di. i. alta
ria Calix vero in quo
conficit aureus vl arge
teus vl stangneus vt
de q. di. i. consulto Debet
bet etiam oia ista s. ca
lix et vestes et vten
silia altaris in quibus
sacrificat sacrificari et
p epm bndici vt de
q. di. i. et c. i. ex de sa
cra vnctione Cum ve
nisset Que postea
postquam fuerit nimia
vetustate consumpta
vt de q. di. i. Calix Corpora
le vero det ee albu nullo
colore tinctu

comburant et cineres in
loco mundo iaciant vbi
no pedibus transeuntium
no coinquinentur vt de
q. di. i. altaris palla ha
beat aut sacerdos cru
cem cum celebrat Quia
in illo ministerio pas
passio xpi repntatur
in memoriam et reue
rentiam passionis xpi
facimus festum de cruce
vt de q. di. iii. e. Cru
cis dni 2c Sextam
Debet aut sacerdos
vba canonis ab illo
loco Qui pridie quam
pateretur vsque in finem
consecrationis cum su
ma diligencia et sol
licitudine pferre vt no
erret in eis nec omit
tat aliquid ibi nec
reueret q cetera q
precedunt et que sequun
tur de solempnitate
misse Si illa sunt de
substancia vt pote

in quibus fit consecratio cor
poris et sanguinis xpi et
illis omissis non fieret
consecratio ut de con di ij
panis in altaris est
Debet autem sacerdos
perficere totam formam verbo
rum in consecratione pa
nis s. usque hic Hoc est
corpus meum et tunc quia
facta est consecratio corporis
xpi et ipse deus noster ihe
sus xpus est in altari inter
manus sacerdotis cum
angelis sanctis ut de con di
ij Quid sit sanguis
Sacerdos si reverenter
inclinet adorans ve
rum corpus xpi Et post
ea elevet in altum
spectante populo. ali
as si ante consecrationem
elevaret faceret ydo
latrare populum et populum
ydolatrie deciperet
Habea autem sacer
dos lumen accensum quando
conficit et sumit sacra

mentum eucharistie in
missa Et quando portat
illud ad infirmum com
municandum ut extra de
celebratione misse
Sane et c karis
Et si distillaverit ali
quid de sanguine lambat
illud si [illegible] potest Et
si cecidit in ligno vel
lapide vel in terra ra
dat illud sacerdos et
comburat et intus altare
abscondat Si vero ce
ciderit in panno lavet
tribus vicibus sumens loci
onem in calice et ponat
iuxta altare ut de con di
ij Si per negligentiam.
Debet abstinere autem
a celebratione si habet con
sciam mortalis peccati
nisi confiteatur primo ut prima
prima q. i sacerdotes
Si vero ex culpa sua
ceciderit in pollutione
nocturna puta cogi
tavit peccatum ex delectatione

hoc
et ex pollutus ē debet
abstinere donec cōfiteatur
Si vero sine culpa puta
ex nature superfluitate
eodē die celebrare pt
Si vero ex alia leui cau
sa puta ex superflua po
die tacione eodē abstinere
debz nisi immineat ne
cessitas et nō ~~habz ali~~
habeat aliū sacerdo
tē vt de cōsi di vi Testm
¶ Absteneat etiam
sacerdos si sit notoria
fornicacione vt lxxxi
di ij Qui sūt ~~clericorū~~
~~2c Quesitū~~ Quia
pectat ipē mortalit
missā celebrādo pec
tant et q audiūt mis
sā ab eodē vt xxxij di
clericorū nullus ¶ Abstineat at
2c Q̄sitū ~~at~~ oīo si sit suspēsus vel
intdctus aut excōicatus
Quia efficeret irre
gularis p hec ~~Q~~ Et
quia tal suspēsus ē
quo ad se et quo ad ali
os pectāt q ab eo recipi
ūt ecclastica sacramēta sci
enter Si tamē sit liga
tus minori excōicacione
nō ē suspēsus quo ad ali
os Quia licet ipse pec
cet in cōferendo eccās
ticū sacramētū nō tamē
pectāt in hoc q ex fi
de ab ipso recipiūt vt
ex de cli ex mi Si ce
lebrat et de cohr clici
et mili nrā Et ppt
hoc quātūcūq sacer
dos hic cōicat excōica
to in vbis vl in aliis
faciat se absolui a quo
cūq sacerdote si potest
Si vero sacerdos i ipsa
celebracione recorda
tur alicuius pcti mortal
cōfiteatur si pt vl sal
tē cōterat et pficiat
Si vero nō pt cōteri
nichilominus cōfici
at Quia grauius pecca
ret si deluderet ppl'm
vt ex de cele · misse

c de hoīe ¶ Si vero
in ipsa celebratione
sacerdos inciderit ali
quā passione ut nō
possit pficere alius sacerdos
incipiat ubi ipse dimi
si et pficiat ut vij q.
j. nichil Debetq; sa
cerdos ~~hr~~ habere sco
larem in missa q̄ iu
uet ipsū Quia illud
officiū facere ſ nō
pt solus ut ex. de fi.
pbr pposuit Immo
debet habere duos ad
minus si pt ut illa
salutatio dn̄s vobiscū
verificetur ut d. de ~~cons~~
di. j. hoc quocūque
¶ Potest at sacer
dos p pecunia cele
brare et locare opa
sua ad ānū vl' mēse
vl' ad diē sicut volu
erit. si ad hec nō tenetur
rōne bn̄ficij vl' offi
cij ut ex. de ~~pbr~~ preb'
significatū et xij. q.

ij caritatē Quia si
tenetur nō pt sine pcto
pecuniā petere vl' aliquo
modo exigere ut ex. de
sy cū in ecclie corpore
Tamē oblatū pt reci
pere ut. i. q ij Quam
pio Idē sacerdos pro
dyaconis sue ecclie
nō pt ex pacto exigere
nec pignora petere
ut j q. i. placuit ut unus
~~quisq;~~ quisq; Sz p dyaco
nus aliarū ecclia pt
q̄ ad hoc nō tenentur
Sz si volūt solue sol
uat quia in talibus
ē cōsuetū ¶ Sacerdos
p̄ q̄ fecerit suū officiū
libere et absolutū pt
illud petere et ad solue
dū p superiorē cōpellere
ut ex. de sy ad ~~ad~~ audi
enciā Tamē nō debz
sacerdos illa intēcione
celebrare vl' officiare
ut ex. hoc pecuniā cōse
quatur Quia peccaret

mortalit' licz nō sit
symonia vt ex̄ de sy
monia Tua nos Pe
cuniaz ḡo nō debet ēē
causa celebrādi sz occa
sio excitās et inducēs
Causa em̄ debet ēē id
ad qd̄ talia sūt induc
ta seu instructa Si
vero offerētes habeāt
corruptā intēcionē
credētes talia optinē
ꝑ pecuniā nō obest sa
ne intencioni sacdo
tis vt .i. q. iudices Ita
tamē ꝑ sacdos in in
tēcioē sua vl' in vsu
pecuniē nō offendat
Caueat āt sacdos ne
recipiat oblaciones
ꝑ defuncto excōicato
vl' pcīu vl' q̄ decessit
in pcto mortali Quia
ꝑ talibꝫ nō dz orare
vt xxxiij q. v placuit
xxiij q ij ꝑ obeunti
bꝫ Si vero in cōfes
sione vere fidei de

cesserit etiā si sit in
īferno qꝛ dubiū est
Tamē licz orare pro
ipso quāuis nō pos
sit ꝑficē xv q ij non
estimemꝰ Tales em̄
nō debēt sepeliri in
cimiterio ecclie Im
mo si pūt discrimē se
pulti deberent exhu
mari et eici ex̄ cimi
teriū vt ex̄ de sepul'
sacris Cimiteria i
qbꝫ corpora mortu
orū excōicatorū sūt
sepulti dēnt recon
ciliari ~~ap~~ aspsione
aque benedicte sicut
in ecclīaꝝ dedicaci
onibꝫ vt ex̄ de ꝯ ecc'
vl' aliter: cōsuluisti
Soli em̄ catholici
sepeliendi sūt q̄put
ecclīas vt fideles eū
tes et redētes orēt
ꝑ ipis vt xiij q ij nō
estimemꝰ Utrū
āt celebrare cotidie

vl' ex reuerentia aliqn
abstinere sit melius hoc re
liquimus intentioni sue
vt faciat in quo deo
credit magis placere
Et ponit ex. de zachaeo
et centurione Quorum
vnus placuit recipiendo
et alter abstinendo per re
uerentiam dicens Dne non
sum dignus vt intres sub
tectum de c. di. ij. Cotidie
Sicut mulier que patitur
menstruam si vult comi
care et intrare ecclesiam
ex deuotione non est prohi
benda Sed si vult ex reue
rentia abstinere laudan
da est vt v dis. Ad eius
vero Ex negligentia
tamen nunquam debet sa
cerdos omittere vt ex.
de cel' mis. cum creatu
ra De 2o principali
Dicto de officiis
ecclesiasticis vide
dum est de sacramentis et
ecclesiasticis Que sunt

septem scilicet Baptismus
Confirmatio Prima
Eucharistia Extre
ma vnctio Ordo Et
coniugium seu matrimo
nium Et primo de
baptismo qui ordine
priorem et necessarior
vt xxxij di. verum
circa finem Est enim ia
nua seu fundamen
tum sacramentorum vt ex.
de presb. non bap. veniens
Vnde si quis omisso bap
tismo ordinatur non re
cipit caracterem vt i.
q. i. Si quis ~~sign~~ sug
gerit Et si presbiter comprehen
derit se non esse bapti
zatum debet baptizari et
~~ite~~ iterum ordinari vt
ex. de b. presb. non baptiza
to veniens Consistit
autem istud sacramentum in
duobus In elemento
materie et forma vel
borum vt i. q. i. de trhe
et ex. de bap et eius effec

tu nō vt opponēs In
aqua em̄ det baptiza
ri nō in aliquo alio li
quore et vndecūque
sit illa aqua sufficit
siue de mare siue de fo
te siue de ~~mi~~ ymbri
bꝰ siue de glacie reso
luta ¶ Vrborū forma
ē illa q̄ dn̄s dedit aplis
suis dicens Ego bapti
zo te in noīe p̄ris et fi
lij et sp̄us ~~sc̄~~ sc̄i amē
vt ex̄ de bap° et eiꝰ effcu
nō vt opponēs Ita q̄
nichil omittat de hijs
vbis et si omiserit ali
q̄ de tribꝰ p̄sonis nō
dicit baptismꝰ vt de
c̄ di iiij In synodo nec
debet omitti hoc ver
bū dū dicit Ego bap
tizo te ꝛc vt ex̄ de bap°
et eiꝰ effcu Si quis
p̄uerū Si tam̄ cor
rūpat vba sacdos ex
ignorātia latine lo
cutionis nō nocet

sacramēto vt de c̄ di
iiij nō retulit Ex sa
tisfactione at̄ debet
immergere ter Secū
dū huiꝰ nr̄e regionis
c̄stitutionē vt de c̄ di
iiij de trina Et debet
formā vborū exp̄mere
Et dū dicit vba bap
tismi debet īmergere
in aq̄ vt i q i de tr̄he
Cetera vba q̄ adhibē
t ante et post oleum
et crisma nō sūt de
sb̄stancia baptismi
s̄ de solēpnitate Si
tn̄ sacerdos illa
omittat ex cōtēptu
p̄ccat grauiter Quia
sūt introducta ex
gn̄ali c̄suetudine
ecc̄ie vt de c̄ di iiij
Sūt p̄uuli Et gn̄a
les c̄suetudines
seruari deūt sicut
~~ett~~ ewāgelia vt de
c̄ di i ecclesiastico
rū Sit aūt sacerdos

cautus ut per se immer
gat et per se eleuet pu
erum de sacro fonte
propter contingens periculum
pueri et postea tradat
eum astantibus et sciat
se patrem spiritualem pueri
et compatrem parentum
in sola immersione si
cut alii leuantes xxx
qui omnis Ita quod filia
sacerdotis carnalis
contrahere non potest cum bap°
ab ipso et matrimoni
um contractum et con
summatum dissoluetur
Sicut inter filios duo
rum compatrum ut ex de
cog spiritu ex litteris
¶ Si vero immini
at necessitas vel in
firmitas baptizandi
tunc sacerdos habeat
aquam paratam in
fonte vel in vase et
immergat puerum
ter in aqua dicendo
Ego baptizo te in
nomine patris et filii et spiritus
sancti amen Et postea si ha
bet oportunitatem illa re
petat quod omisit ut ex
de sacra unctione c
pastoralis et c presbiteri
Si vero contingat ut im
minente necessitate
puer baptizatus sit
per aliquam mulierem vel
laycum quia sic fieri ali
quando consueuit presbitero
absente Sacerdos
in tali casu quia proba
biliter dubitat bap
tizet eundem sub ista for
ma verborum Si tu es
baptizatus non te rebap
tizo Sed si nondum es bap
tizatus Ego baptizo te
in nomine patris et filii
et spiritus sancti amen
ut ex de bap et eius
effectu de quibus
¶ Si autem puer in
veniatur in platea
vel cimiterio et du
bitetur utrum baptizatus

vl' nō sicut sepe fit de
expositis et ꝓiectis. bap
tizari dēt vt de ꝯ di iiij
ꝑuulos Si vero aliqs
et magnꝰ et adultꝰ
veniat ad baptizādū
q̄ sacerdos pre mole cor
ꝑis nō possit immer
gere tūc sacerdos fūdat
aq̄ sup corpꝰ eiꝰ dicēs
Ego te baptizo te in
noīe pr̄is et filij et
spūs sc̄i amē et sic
recipit baptismum
Tali etiā adulto nō
īponit' pn̄ia de ꝯmis
sis an̄ baptismū Suf
ficit sibi pectatori
baptismi sacrmētū
ad remissionē omn̄
tā originaliū q̄ ac
tualiū vt de ꝯ di iiij
omīs q̄ iste Et tal'
adultꝰ dz rn̄dere de fi
de ꝑ se et nō ꝑ aliū
Cū sacerdos q̄rat de ar
ticul' fedei dices Cre
dis in deū et ī ihesu

deū ꝛ pr̄ez ꝛ c̄ Credis
et in ihm̄ xp̄m et c̄ vt
de ꝯ di iiij ꝑuulꝰ Sz
ꝑuuli respondent
ꝑ alios Quia ꝑ se nō
pn̄t hoc ꝓferre vt de
ꝯ di iiij ꝑuul' Idem
ē in mutis et ꝯ sur
dis et egris q̄ ꝑ se nō
pn̄t hoc ꝓferre vt de
ꝯ di iiij ꝑuul' Habe
at aūt sacerdos ora
riū siue stola ad col
lū cū baptizat xxiij
di ecclesiastica. habe
at aūt ceriū accen
sū vt ostēdat' lux il
la q̄ illūinat oēm
hoīez venientē in hūc
mūdū xxi di clericos
vl' cleros vt ex hoc fi
de augeat' Admo
neat aūt sacerdos ꝑ
rochianos suos vt
in septimana ante pos
sionē dn̄i nr̄i mit
tāt pueros suos ad
seruiciū de ꝯ di iiij

ante ~~p~~ baptismū et
et ante vicismū diē
Credo q̄ si sacerdos sit
in tali loco q̄ nō pos
sit habē aquā de fon
te vl' riuo vl' aliūde
fodeat terrā si possit
inuenire vl' habere
Inplorāda ē bonorū
omn̄ largitoris gr̄a
vt xx di de q̄bus Si em̄
sacerdos facit q̄d pt̄
et q̄d nō pt̄ ꝯmittit
deo Tūc em̄ ipse deꝰ
supplet defectū. vt xxij
di q̄ q̄ritur Potest
at dare baptismus
quādocūq; etiā eadē
hora qua natꝰ ē pu
er. ne interueniente
morte paganū va
leat mori q̄ redimit̄
p baptismū vt de ꝯ
di iiij baptizādi
¶ Generalr̄ at ~~bap~~
baptismꝰ nō dz cele
brari nisi in sabbato
scō et in sabbato ꝑ

pentecostes vt de ꝯ di
iiij duo tpa Nemo at
at pt̄ se baptizare se
ipsū Sz ~~tal~~ aliꝰ debet
ee baptizās et aliis
baptizatꝰ vt ex̄ de bap
et eiꝰ effcū. debitū Ista
duo sūt necessaria ho
mini ad salutē fides
et sacramētū Sz alte
rū deest ex necessitate
ipse deus supplet quod
deest In puero supplet
fidē In adulto supplet
sacrāmētū ~~vbicūq;~~ vtrūq;
deest aīa metrnū dāp
nat̄ vt d ꝯ di iiij fir
missime Patrīn vero
q̄ ꝯfitēt̄ fidē p puero
in baptissmo tenēt̄
~~ipsū~~ instruē ipsum
puerū iā adultū de
fede et caritate vt de
ꝯ di iiij vos aūt omīa
Cauē at debet sacerdos
ne vir teneat filiū
vxoris sue ad baptis
mū siue habeā de se

ybi

vl' de alio neq; vxor filiū
viri sui Si tamē factū
fuerit ex simplicitate
vl' ex malicia nō sūt
ꝓpt' hoc separandi vt xxx
q i dictū et ex de cog
nacione spū c si quis
Si tamē pat' vl' mat'
filiū suū baptizaueris
in mortis articulo
cū nō pt habē aliū
q baptizaret nō sūt
separandi nec aliquo
mō pectauerūt vt
xxx q i ad lumina
Potest at ille idē qui
tenuit puerū ad
baptismū tenere
ad crisma cū ex plu
ribus filijs aliquis cō
pater fieri possit vt
de cōdi iiij in cha
thecismo Ille tamē
q nō baptizat' vel
crismat' nec ad bap
tismū nec ad crisma
tenē pt vt de cōdi
iiij In baptismate

Secūdū sacramen
tū de cōfirmacione

De sacramēto
cōfirmacionis
siue crismacionis bre
uiter trāseamus pro
vt spectat ad sac
dotē Quia illud sac
mētū spectat ad col
lacionē epi. presbiteri
vnget puerū sacro
crismate iā baptiza
tū in vertice Sz eps
vngit cū sacro cris
mate in fronte vt
de cōdi v nouissime
De hoc plene tractat'
ex de sacra vnctiōe
c cū venissent Et ī
hoc sacramēto cōtrahi
t' p̄ritas sicut in
baptismo de cōdi iiij
in cathecismo et xxx
q iiij Si quis ex vno
Debet eni sacerdos
monē prochianos
suos vt filios suos
crismari faciant

Quia in ꝯfirmatio
ne vl' crismatione
plenè efficiuntur xpiani
vt de ꝯ di iiij. i. omnes fi
deles Quia licz omis
sio talis sacramenti non
obsit puero morien
ti ad salutem prodest tn
viuentibꝰ Quia dat
robur ad agones et
prelia mundi de ꝯ di
v Spꝰ scꝰ Obest tn
pntibꝰ si omittat
ex cōteptu qꝛ pectat
grauiter cū sit sacra
mentū Tertiū sacra
mentū de penitētia

De pnia mul
ta in libris
sanctorū patrū et
scptis doctorū ~~inui~~
inueniuntur exclara
ta Quedā tamē
q̄ in vsu ordinario
magis occurrunt
duximꝰ pliband
Debet namq̄ sacer
dos aduertere vtrū
iurisdictionē habeat
in illū vl' in illā qn
audit ꝯfessionē pu
ta si est prochianꝰ
eiꝰ alias si ē alterius
nō posset ipsū absol
uere sine petita lecen
cia illiꝰ sacerdotis
cuiꝰ prochianꝰ ~~est~~
existit vt de ꝯ di v.
placuit et ex de pnia
et remissione Omnis
vtriusq̄ sexus Nisi
in articulo necessi
tatis. Puta si peni
tēs ē percussus vl' in
firmꝰ ad mortē et nō
possit habere ꝓpriꝰ
sacerdos In tali ca
su pt cuilibꝫ ꝯfiteri
etiā layco et opti
nere veniā ex deside
rio sacerdotis cōfi
tēdo layco ~~turpidi~~
turpitudinē cuiꝰ
de pe di vi c. i. Cir
ca pniale iudiciū
duo sūt necessaria

sacerdoti scz. mundicia
vite et scia discernen
di inter lepram et lepram
Mundicia vite e necess
saria vt in nullo sit
iudicandus q malus e
iudicare ppinquus Iuxta
illud dni Qui sine
pcto e vrm pmus in
illam mittat lapidem
Scia etiam iudicati di
similiter necessaria
e vt cognoscat quid
debeat iudicare vt
pe de di v c. i. circa me
dium Vt ex errore no
imponat falsas pnias
p quas aie ad infer
na trahant vt de pe di v
c. fres Quia iuxta
sentenciam veritatis.
Si cecus cecum psu
mat ducere secum. in fo
ueam ductor prius cadit
inde secutor vt xxx
viii dic ipsis et de pe
di vi c In primis at
sacerdos diligent in

cofessione pcta et circu
stancias pctorum scz tps
modum locum et causam
et cetera vt peniten
tes ex ignorancia vl ve
ricundia no celent in
cofessione pcta vt de
pe di vi c. i. circa fine
et ex de pe et remis
omnis Et dum penitens
cofitetur sacdos se exhi
beat beniuolum et affa
bilem et humanum vt
penitens no impediatur
in cofessione sua ex
austeritate sacerdo
tis Et audita cofessio
ne cofortat ipsum
vtendo diuersis experi
mentis ad sanandum
egrotum vt leuiando
et cosulendo p spem
venie et gaudia et
ne vite. postea tri
do per penas eternas
et incendia gehenne
Sicut ve viderit ex
pedire vt de pe di

vi c. i. in fine et ex
de penu et remiss
omnis utriusque sexus
Sicut videmus in me
dico carnali frene
dicum per leuia intigat
et ad salutem reducit
Et gulosum animum carnali
bus appetere vel sapere pro
hibet ne pereat et mor
tem incurrat In quo
libet autem peccato peniten
cia est arbitraria
ut sacerdos consideret
qualitatem peccati et pec
catis Si est senex aut
iuuenis aut diues
aut pauper aut debi
lis aut fortis Si est bene
compos aut compunctus
et ~~cit~~ cetera ~~talia~~
talia Et omnibus consideratis
imponat ei penitentiam
pro ut in ~~al~~ arbitrio
videritur expedire ut
xxvi q vii Tempora et de
pe d mensura Ita
tamen quod iuuenibus

maxime mulieribus
non imponantur itinera
et vagationes propter
etatis fragilitatem ut
l d. penitentes Quia
in eundo et redeundo
audit et videt aliquid
per quod mulier iuue
nis colligit venenum
mortis et infundit
aliis Quia non solum
tactum et eius effectu
sed etiam aspectu quem ap
petit concupiscentia femi
narum ut xxxii q v
non solum masculis.
Sed iniungat illud penitentiam scilicet
sed genuflectionis et
alias satisfactiones
in ecclesia faciendas
ad tellendam malam
consuetudinem de non
veniendo ad ecclesiam
diebus dominicis et fes
tiuis Sit autem sacer
dos ita cautus ut
non imponat penitentiam
ita grauem et austeram

penitēti vt penitēs co
tū dimittat Sicut ado
lescēs q̄ fascē deiecit a
tergo q̄ sup humeros
baiulare nō poterat
vt xxvi q iii. alligāt
Sz nec ita leuē imponat
vt pctor ꝯtempnat
pctm ꝛ vt leuitate pe
nitēcie r̄labat libēcius
ad pctm vt l dic v
Faciat ḡo q̄dā tp̄ tpa
mētū ex mīa et seue
ritate vt pmia nō sit
nimis dissoluta nec
nimis rigida vt lxq
v Sūt nāq̄ Tamen
tucius ē ponē minorē
debito q̄ maiorem
Quia melius excusa
mur p iusticiā mode
ratā q̄ p nimiam
seueritatē vt xxvi
q iii alligāt in fi
Quia tal' defectus in
pugatorio supplebit
vt xxvi di qual' et c
Sequēti Tamē rei

terāti pctm̄ ḡuior
ē pmia in iūgēda
Vulnus ēm iteratum
siue in curatū tardius
sanat vt de pe di iii
In anis ē pmia Ha
beat sacerdos scriptu
ras ad ista doctus vt
cautus medicetur scrip
turas sacras dcīa sac
torū inueniat ppt q̄d
in ore pphete dns mi
sit vba sua dicens
ad ieremiā Ecce de
di vba mea in ore
tuo ecce cōstitui te
super gētes et regna
vt xxvi di Ecce Cer
te cū videmus medi
dos corpm reuolue
cotidie et ligē libros
phisicos et medici
males corpm in q̄bus
docēt curare corpa
moritura Magna
stulticia ē nō legē
libros scōrum medicina
les aīarū in quibus

docem curare aiaꝫ i
eternū victuras Ma
ius ē dāpnū de mor
te vnius aie q̄ de mor
te menarrabiliū cor
pm vt xxxiiij q iij
Si habeas circa finē
Instruat ergo sacerdos
cōfitētē vt ~~cōfid~~ ꝯfi
teat oīa pcta pure
et sine pallicione vt
sicut pcta sūt in con
scia ꝯfitētis p me
moriam Ita sint i
ore ipsius p cōfessionē
Nec diuidat cōfessi
onē ppt vericūdiā
vt vnū cōfiteat vni
et aliud alteri vt de pe
di i Quē penitet in
pricipio Verūtamē
dū sacerdos inquirit
de pctis aut circūstan
tiis pctorū ita caute
iquirat vt nō instru
at ipm ad pctandū
Quia nullū debemꝰ
parare laqum vt xxvij

di de viduꝰ ¶ Debet
aūt sacerdos monē
prochianos suos si
opꝰ fuerit cogē saltē vt
semel in anno cōfite
antur et ꝯmunicēt in
resurrectione dn̄i
vt ex de pe et remis
omīs vtriusq; sexus
Si sacerdos timeat vero
scādalū alicuiꝰ po
tētis de ~~ppul~~ populo
et timet pbabiliter
ne penis inde orietur
Saltē denūciet recto
ribꝰ ac supioribꝰ vt
p illos tales potentes
inducātur ad penitē
ciā et ~~ea~~ ea que nō
pt facē p se faciat p
aliū Sufficit enī sa
cerdoti vt faciat qd pt
¶ Si aūt penitēs
voluerit de aliquo
pcto satisfacē et in
aliquo pcto remanē
puta abstinet ab
usuris et nō a forni

cacione Sacerdos nō
debz illā cōfessionē
spnē oīo et sic secretū
vl' ꝯfitētem a se di
mittē in ꝯsultū Sz
ipsū audire et dare
sibi cōsiliū vt ~~nun~~
ieiunet vl' elimosi
nas et alia bona
faciat et exerceat
nō tn illū absoluat
nisi de oībꝫ cōfiteat
et satisfaciat ex de
pe et remis Quod
quidē ~~dns~~ nr totū
hominē sanauit ī
sabbato nūqꝫ em
sanauit qliqꝫ quē
nō oīo sanaret vl'
liberaret de pe dī z
Sūt plures Denū
ciet tn qꝫ illa bona
q̄ facit in pcto mor
tali nō ꝓsūt sibi ad
vitā ~~en~~ eternā Sz
ad hoc ꝓsūt vt
disponat ipsū et
habilitat ad peni

Dns em

tēciā vt ligitur de
cornelio xxvj di De
inde ꝓsūt ad pmiū
tpale vt xxij q ij Sz
quilibz culpa Cu
ret at sacerdos qd'
sedeat in tali loco
qn audit cōfessio
nē ~~mulierū~~ maxi
me mulierū qd' ab
alijs videat mani
feste Sz a nimine ~~v~~
audiat ne layci q̄
clerici sūt oppido ī
festi et sūt pni ad
suspicādū malū
ex sinistra suspica
cione ~~co~~ cordis pcu
ciant Sz a nullo
alio audiant que
iudicāt vt illud
iudiciū soli sacer
doti cōfessori et pe
nitēti confitēti sit
notū Sufficit at
in illo diuino offi
cio testimonium
dei et scōrū angelorꝫ

q̄ illuc assistūt et quo
rū illud iudiciū agi
t' vt de pe di. i. Quē
penitet Sacerdos āt
sūma cura et sollici
tudiē curare debet
ne reuelet aliq̄d de
hijs q̄ dcta sūt sibi in
cōfessione neq; p̄ ver
bū neq; p̄ aliud sig
nū Sz si dubitat de
aliquo pcto et sup̄
hoc vult cōsulē ma
gis p̄ itū Ita cau
te q̄rat cōsiliū de
pcto vt nullus p̄pē
dat aliq̄ de peccato
re alias esset in cau
ci sa deposionis vt de
pe ~~et remis oīs v~~
~~vtrusq;~~ di. vi. Sacer
dos et ex̄ de pe et re
mis oīs vtrusq; Co
at hibet se sacerdos
multa maturita
te ne vbosꝰ sit vl' lo
quax ne p̄pt' hoc
videat' vt suspecto

in cōfessione ne sede
at in cōputis ī mul
titudine freq̄ter lo
quēciū nec aliq̄d v'
bū exeat q̄b ore suo q̄d
noceat ipsi de reuela
lacione cōfessionis
et si audiat v'bū in
iuriosū a prochianis
suis nō reddat eis vi
cē p̄ vice ne p̄ hoc in
sinuet' reuelasse con
fessionis pcm̄ Ca
ueat āt sacerdos ne
dū audit cōfessionē
mulierū respiciat
vultū earū nec ad
uertat qualitatē mē
brorū p̄pt' q̄d bonū
ē et cōgruū q̄d muli
er teneat in cōfes
sione locū magis
ymū et sacerdos ma
gis altū vt nō ex fa
cili se videat mutuo
ne insidiante dya
bolo illa impediat'
in cōfessione p̄pter

veritudiā vl' sacerdos
insidietur ex illicita
cogitatione ꝓpt' q̄ etiā
sacerdos expedita cō-
fessione iuuēcularū
mulierū nō immore
tur illa vba immis-
cē q̄ cōfessionē ꝑtur-
bāt vl' nō adiuuēt
nec vltra q̄ necesse
ē excogitet cōfessio-
nē ipsarū Inquirēdo
curiose motꝰ men-
brorū suorū et vsꝰ
Quia vbi tal' esca ia-
cet antiquus hostis
simul nō desinit ad tēp
tādū lxxxi di oportet
nō Nec recipiat sacerdos
manus mulierū iter-
manꝰ suas sicut ali-
qui stulti faciunt vl'
fecerūt nec aliquo-
modo tāgat mulie-
rē Quia oīno bonū
sacerdo ti nō ē tāgere ~~muliere~~ vt
xxxij di hospiciolū
Temeat āt sacerdos
instigationē vsuti hos-
tis Qui cū habeat
mille nocēdi modos
Conat' a prīcipio ru-
ine sue caritatē hoīm
et bona opa ꝑtuba-
re vt xvi q 2 visis
Debet āt sacerdos
oīn tpe dare pniam
postulāti etiā in vl-
timo articulo vite
vt de pe di vi in prin
xxxvi q vi Si presbi-
ter Si infirmꝰ petit
pniam et anq̄ sacer-
dos veniat ad eū sit
vl' amiserit loq̄lam
sacerdos habeat eū
ꝑ cōfesso et post mor-
tē absoluat eū vt de
pe di i multiplex
et ex de seu ex a nobis
Si aū aliquis cōfitea-
tur aliq̄d pctm de q̄o
satisfacē nō pt puta
rapuit ~~alienen~~ alie-
na q̄ ꝑ nimia pau-
ꝑtate reddē nō pt

sacerdos iniungat ei pe
nitentiam et dicat tamen sibi
quod si venerit ad pingui
orem fortunam restituat
ablatum Quia non dimit
titur peccatum nisi restitu
atur ablatum Si restitui
potest ut xiiij q vi Si res
aliena Item si mulier
supposuit sibi partum ali
ena ne bona viri sui
deuoluerentur ad alie
nos vel suscepit filiam
de adulterio que mittitur
de bonis viri et de hoc
mulier non potest satis
facere timore viri sui
In hoc casu audeat
sacerdos confessionem
eius et in similibus
casibus quod si tales occur
rerunt et absoluat
eam ut extra de pe et re
offici Item si muli
er habeat ~~creta~~ cer
ta et secretam conscientiam
et causa probabili et
vera quod eius sit consangue

neus suus et ob hoc non
volt contra conscientiam red
dere debitum viro suo sic
excomunicata Sacer
dos audiat confessionem
eius et absoluat et co
municet illi in ocul
to iudicio animarum vita
bit ipsam in publico
extra de restis spol' litteras
et extra de sen ex iniquito
rum Si autem aliquis con
fiteatur sacerdoti aliquod
peccatum ut furtum de quo
satisfacere non possit et
mulier aut dominus rei
furtiue petat excomu
nicationem inde fieri
Sacerdos debet ex
comunicare non in spe
Sed dicat excomunico
illum vel illam quod vel que
fecit tale furtum non
nominando personam
persona non debet nomina
ri expresse nisi coniunc
tus sit aliquis in iudicio
extra de offi iudic ordi

Si sacerdos Si vero sa
cerdos excōicat in scrip
tis pferat alias inci
dit in illā ꝯstitucionē
ex de sen ex Cū medi
cinal' Caueat aūt sa
cerdos vt nō recipiat
ad ꝯfessionē interdic
tos et excōicatos an
teq̄ absoluāt Quia
cū tales sint remoti
a sacramētis ecc̄ie nō
possit eos absoluere
durāte vinculo int
dicti vl' excōicacionis
Sz si sit excōicatꝰ ab
ipso sacerdote vl' ab
antecessore suo pt
ipsū absoluere pmissa
satisfactione et pnīaz
impendere vt xi q iii
Si epc Si aūt sit ex
cōicatꝰ a alio sacer
dote nō posset ipsū
absoluere iure ordina
rio Sicut nō posset
alienos pprochianos
excōicare vt ex de
sen ex a nobis Tamē
in articulo mortis pt
vl' posset simꝰ sacerdos
absoluere a quacūq;
excōicatione vt ex de
sepul' c vlt' Potest
aūt sacerdos de oībꝰ
pccis venialibꝰ et mor
talibꝰ pūatā pnīaz
iniūgere et absoluere fide
liter cōfitētes vt ex de
pe et re. Deus Nisi
phibeat ab hoīe vl'
a iure vt si sint ~~eno~~
enorma crimina in
qbꝰ requirit pnīa sol
lēpnis Sollēpnē pnīaz
imponit epc vl' simꝰ
sacerdos ly di In capi
te quadragesime In
struat aūt sacerdos
pprochianos suos vt
addiscāt simbolum
s. credo i deū et pr nr
et cōfessionē Ista tria
dz scire qm nesciūt
legere vt ex de pe et re
Deus q ecc̄iam ~~Qn~~

Et qn̄ hoīe intrāt
ecciā aspgāt sup se
aq̄ bn̄dcīam quam
sacerdos habeat in
ecciā semp̄ paratam
Quia in aspsione
aque benedicte remit
tūt pccā venialia et
debilitatat potēcia
minuti ut de c̄ di iij
aquā Et qn̄ sacerdos
audit cōfessionē mīu
gat ei pnīam saluta
rē Deinde faciat con
fessionē solitā primo
cōfiteor oīnipotēti et
c̄ Et dū facit ꝯfessio
nē instruat cōfiten
tē stare flexū ad ter
rā p reuerētia abso
lucionis ut ex hoc
fides et deuocio agea
tur cōfitēti ffinita
cōfessione dicat sacer
dos Misereat tui oīni
potēs deus et c̄ Indul
gētiā et c̄ Et absoluat
ipsū a pccīs et ab ex
cōicatione restituēs
ipsū ecciē sacramen
tis Caueat aūt sacer
dos ut si quis vult cō
fiteri simul cū audi
ente alio nō recipiat
eū sz nullus audiat
cōfessionē alterius nisi
solꝰ sacerdos ut ex de
pe et re oīs

De quarto sacramē
to eucharistie

De sacramēto
eucharistia plu
ra dicta sub erudicio
ne simplicīū sacerdo
tū videamꝰ Quoniā
iste tractatus excedit
intellcīm humanum
et hoc sacramētū ~~po~~
ꝑcipit pocius fide q̄
doctrina Iuxta illud
dn̄i Nisi credideritis
nō nō intelligētis
plꝰ enī opat in eo
credibilitas mētis q̄
ꝑceptio corporis ut
de c̄ di ij Ut quid.

Hoc sacramentum eu
charistie sequatur penitē
ciam Debet autem sacerdos
vere penitentibus eucha
ristiam dare et in penitē
tibus denegare ut de pe
di i Rimine Est enim sa
cramentum reconciliationis
humane ad deum In eo
quod filius dei carnem assump
sit humanam et fecit se
unum nobiscum Unde dicitur
emanuel id est nobiscum
deus In eo vero quod nos
sumimus corpus domini et
sanguinem eius efficimur
unum cum ipso et sic per
ipsum tendimus ad uni
tatem cum patre et sic per
xpm ~~re~~ mediatorem
reconciliamur eterno
patri ut de c di 2a In
xpi pr Sic ipse salua
tor dicit ad patrem
volo pr ut fideles
sint unum nobiscum
sicut nos unum sumus
ut ex de sum tri xx

fide ca. dampnamus
Nec debet solum istud mini
strari per epm vel pres
biterum Potest ~~etiam~~
enim etiam per diaconum
ministrari ut de c di ii
ue prenit Et lxxxiii di
c presenti Et dyaconos
Est enim sacramentum
necessitatis sicut bap
tismus et penitentia Unde
dicitur viaticum a sanctis
patribus ut xxv q vi q
credit Quia maxi
me debet dare morienti
bus sicut viatoribus transe
suntibus ut ex de pe et re
Quod inte Unde sacerdos
debet esse sollicitus ut
post penitentiam receptam
coniceat infirmum ut sine
comunione non decedat ut
ex de pe et re Qui ecclesiam
Ideoque sacerdos debet
seruare eucharistiam
pro infirmis comunicandis ut
de c di ii pbr Quam
reponat in loco mundo

et singulari ubi alia
coīa ponāt. De q̄bꝰ cō
mūcet infirmū q̄ndo
cūq; fuerit oportunū.
Et q̄n ibi sacerdos ad
coīcandū portet plu
res hostias in eūdo et
~~redeū~~ redeūdo ut ꝓplꝰ
se inclinās adoret ve
rū corpus xp̄i q̄d por
tat manibꝰ sacerdo
tis. Portet āt illud
sacerdos publice hones
te et honorifice ante
pectꝰ indutus veste
sacerdotali cū reuerē
cia et timore sub gau
sape mūdo et decēti
p̄cedēte mīstro cū lat
na et cū lūie vl' cande
la. Doceat āt sacerdos
ꝓplm in ecc̄ia ut q̄n
leuat corpꝰ dn̄i ma
nibꝰ sacerdotis in al
tari et q̄n portat ad
infirmū omēs se reue
rēter inclinēt flexi
bꝰ genibꝰ adorātes

ut ex̄ de cele mis. Sane
Deponat āt sacram
eucharistiā crisma
et oleū in ~~oleo~~ loco s
clauso et ꝯsignato cla
uibꝰ ut nō possit ab
aliqua temeraria ma
nu extrahi ut ex̄ de custo.
eucha. cri. Curet āt
sacerdos ponē eucha
ristias sacras in loco
decēti ubi nō marces
cāt. Et si locꝰ ē ~~aūt~~
adeo humidꝰ q̄ non
posset ~~dr~~ diu durare
reuoluat eas ibi fre
q̄ter. Quia ex hac cau
sa sacerdos etiā p̄t tē
poribꝰ gnāl' interdic
ti semel in ebdomada
~~cle~~ celebrare. Iamus
tamē clausis ~~ut ex̄~~ nō
pulsatis cāpanis. In
tdictis et excoīcatis
exclusis ut ex̄ de sen
ex p̄mittimꝰ. Quia
si marcescerēt sicut
in aliq̄bꝰ locis vidimꝰ

ia desinerent esse corpus
xpi ut de cons di Quibus
bn Nisi tal' hostia non
e danda comicanti Debet
aut dare corpus xpi ie
iuno stomacho ante
aliu cibu in honore
tanti sacramenti si pt
de cons di ii liquido Si non
timeat de morte Quan
do vero oportet hasti
as renouare comedendo
consumat sacerdos
veteres ieiuno stoma
cho ante aliu cibu vl' pus
missa antequam sumat
pfusione digitorum
Illud idem faciat qn sup
sunt ~~ho~~ hostie consecrate
comicatione ppli in fes
to natalis dni vl' resur
rectionis dni vl' maliis
festiuitatibus quibus comica
tur ut de cons di ii Tribus
gradibus Debz autem
sacerdos dare panem
seorsu et dz eucaristia
vino intinge ut de
cons di ii Cu ~~omne~~ omne

Caueat aut sacerdos
~~dare~~ ut nunquam porrigat
sano vl' infirmo hostia
non consecrata pro xpi corpo
re Quia non debet ppliu
deludere Cu falsa reme
dia sint veris periculis
grauiora ut ex de cel'
misse de hoie Habeat
aut sacerdos orariu si
ue stola ad collu suu
qn comunicat aliquem
ut xxiii di ecclesiastica
Si vero aliquis sit in
firmus ita q non possit
hostia tota sumere Quia
forte patitur in gut
tere Sacerdos frangat
hostia et sumat inde
aliquam partem et det ei alia
parte Quia pro quali
bet parte sumit corpus
xpi Quia in sacramen
to pp partes manducatur
et manet totu inte
gru ut de cons di ii Qui
manducat Siue plus
siue minus quis inde

ꝑcipiat oēs eq̄liter cor
pꝰ xp̄i ~~integrime~~ inte
grime sumit genera
liter et specialiter vnꝰ
quisq; vt de ꝯ di ij Quid
sit sāguis Cū aūt sac
dos cōmunicat sanū
vl' infirmū debet in por
rectione sacre eucharis
tie facere signū crucis cū
ipsa hostia in facie
~~ipse~~ recipientis dicēs
Corpꝰ et sāguis dn̄i
nr̄i ihū xp̄i cōseruet
et custodiat te in vi
tā eterna amē Cū vero
porrigit ~~calice~~ calicē
dicat In noīe dn̄i nr̄i
ihū xp̄i Quia illud
ē purū vinū cū aqua
et nō sāguis cū non
sit ꝯsecratū maltari
mistica p̄ce sacerdo
tis Sāguis eīm datur
cū corpe ꝑ modum
vnionis Quia nō ē
corpꝰ sine sāguine
Ideo debet dicē sacer
dos q̄ porrigit eucha
ristiā Corpꝰ et sāguis
dn̄i nr̄i ihū xp̄i ꝯser
uet te in vitā eternā
amē Secus ē in sacra
mēto altaris vbi sac
dos recipit seorsum
sāguine sub spē vini
quia tūc ipe recipit
verū sāguinē xp̄i p̄ce
mistica ꝯsecratū Nā
an̄ ꝯsecrationē erat
vinū pꝰ ꝯsacrationē
vero ē sāguis Quia
bn̄dcīs ꝯsecrauit de
ꝯ di ij Quia corpꝰ
Debet aūt sacerdos
monē ꝯmunicātes
vt sumāt de calice
tribꝰ vicibꝰ nō ꝓpter
aliquot misterium
sed vt bis lauēt ora
sumētiū ꝛ gingiue
et vt mulieres nō
possint ita de facili
reseruare ad aliq̄
maleficiū faciendū
sicut iā plures fecerūt

Cum autem sacerdos communicat
aliquem gausepe teneat
sub mento ante pectus vel
saltem caput illius gau-
sapis ambalus manibus
~~et~~ expansum ut si cau-
ceciderit hostia vel ali-
qua pericula non possit
cadere in terram et con-
culcari. Non enim est si-
ne culpa quando corpus
xpi ex negligentia ca-
dit terram ut de c. di. ii.
Qui bene et i. q. i. inter-
rogo. Si vero aliqui
pueri de parochia sacer-
dotis veniunt ad communi-
candum in festo nativita-
tis domini vel resurrexio-
nis domini. Si sint ad huc
tante innocentie quod non
sint gravati aliquo pro
peccato et sint tante dis-
cretionis et compunctio-
nis quod sumant cum aliqua
reverentia et timore
Sacerdos potest illis ex-
hibere post talem confessionem

instructionem que eis in-
gerat devotionem et
potest talem confessionem au-
dire ab ipsis et iniun-
gere penitentiam. Quia licet
non habeant actualem
discretionem confitendi et
contrahendi. Tamen in ipsis
operatur sacramentum cum non
inveniat aliquam mali-
tie in ipsis ut extra de bap.
et eius effectum maiores.
Si autem discreti sint
et maliciosi ut pote
in quibus malicia exce-
dit etatem non debet sa-
cerdos talibus indistinc-
te dare. Puniuntur vero qui
sunt ita teneri quod non
possunt illud sumere
debet sacerdos in mor-
tali articulo ~~vic~~ vinum
cum aqua ~~cu~~ in calice
pro ~~conforma~~ conformatione
~~prorige~~ porrigere quod non
quod ibi sacramentum sit
sed fedei assuetio vel as-
suetatio sacramenti

Illud at credimus omno
vitandum quod quidam sacer-
dos facere consueuerunt
vt videlicet quando portant
eucharistiam ad infirmum
non portant vinum de
ecclesia sua sed accipiunt
de domo infirmi. Por-
tet at de domo vel ec-
clesia sua cum ipsa eu-
charistia ad domum
infirmi si. Si vero non
habet acquirat vel emat
vnde pt ab ecclesia sua
deferre ad infirmum ne
per hoc ledatur tam fides
recipientis quam sacra-
mentalis perceptio. vt de
condi ij vt quis. In om-
nibus enim sacramentis
et in isto precipue vbi
magis caligat ocu-
lis rationis debemus
informari viros et
mulieres ad fidem
et deuotionem non solum
per verba sed etiam per actus
nostros exteriores

vt ex de cele mis. Sa-
ne. Si sacerdos sit
suspensus vel excomi-
catus a collatione et
perceptione huius sacra-
menti. In hoc casu
pectat sacerdos con-
ferendo. Et pectat ille
qui scienter recipit ab eo.
Si vero probabiliter
ignoret de facto non
pectat vt ex de cle-
ni. vel excomunicatis ministra-
tibus apostolice. Si vero
ligatus fuerit minori
excomunicatione pectat
tantum sacerdos in con-
ferendo sed non pectat
qui recipit. Quia in
tali casu sacerdos
etiam si sit remotus
a perceptione sacramen-
torum non tamen a colla-
cione vt ex de cle excomunicatis
Si celebrat. De quin-
to sacramento ex-
trema vnctio

vel interdictus aut remotus

Extrema unctio
debet dari ad ul
tis infirmis penitentibus
de quorum morte timetur
Iuvenibus enim pueris
et non penitentibus dare
non debet Et debet debet
dari a episcopis vel presbiteris
et non ab aliis debet dari
ut lxxxv di illud 2c
sequenti Consistit hoc
autem sacramentum in unc
tione que fit ex oleo sancto
et oratione que funditur a presbite
ro super infirmum ut in pre
allegatis capitulis
Debet autem adhiberi in
sacra unctione oleum
benedictum per episcopum quod di
citur oleum ~~infirmorum~~ in
firmorum et non oleum ca
thecuminorum Qui illud
adhibetur in sacramento
bap ex de sacra unctio
ne cum venisset Unde
~~pectant~~ pectant sacer
dotes qui mungunt de
alio oleo pectant etiam
in illa capitula qui
volunt dare illud oleum
capilanis suis cum alio
oleo facientes quandam
divisionem sacramentorum
ex avaricia vel ex iac
tancia Quia faciunt
illos errare dum ungunt
infirmos de oleo cathe
cuminorum Si vero sa
cerdos deprehendit se er
rasse et de alio ~~unct~~
unxisse debet adhuc
de alio oleo debito un
gere et supplere quod omisit
ut ex de sacra unct c i
Et ille sacerdos qui in
ungit debet infundere
orationem super infirmum non
unus iungere et alius
orationem dicere sicut quidam
facere consueverunt ut
non sit divisio sacra
menti ut xxxiii di Quo
rundam Possunt tamen
alii ~~sacre~~ sacerdotes
simul cum ipso sacerdo
te iungente orante

orare et debent etiam
plures sacerdotes adhi
beri ad collationem
sacramenti huius si pt
fieri Non est hic taxatus
numerus quot sacer
dotes ~~dent~~ esse debe
ant Quia sufficiunt
duo si plures esse non pnt
et etiam conuenire pnt
si volunt tentum Sed quia
non pnt esse plures sa
cerdotes pt unus sa
cerdos cum scolari suo
Et etiam solus sacerdos
istud sacramentum con
ferre infirmo ex de verbo
rum significatione Que
sunt Debet sacerdos
~~illi~~ istud oleum et crisma
in die iouis sancta per sin
gulos annos de an
no in anno renouare
ad sacramenta conferen
da et vetus in ~~ecclia~~
ecclia concremare ut
de con diz litteris Et de
alio nouo per epm bn
dicto baptizare et
mungere et non de vete
ri aliter esset grauiter pu
niendus nisi hoc fa
ceret ex grauiori necessita
te ut de con di 4to si quis
de alio Et si oleum vel
crisma ex frequenti usu
deficeret pt sacerdos ad hibere
oleum non consecratum
oleo consecrato et totum
efficitur consecratum ut ex
de con ecclie ut al' Quod
in dubiis Nec sacer
dos in collatione ~~pe~~
~~cuniam ne~~ huius sacra
menti dz ~~pecu~~ pecuniam
exigere ~~Quia~~ Quoniam
hoc esset symoniacum
Sponte tamen oblatum
pt recipere In nullo
enim sacramento permit
titur pecuniam postula
re sed dari ut j q 3 c ult
Si vero infirmus aliquos
clericos pt clericos ecclie
sue voluerit ad ipsum
conuenire vngendum

et aliud oleum

Sacerdos prochialis licet
nō debeat petere pecuniam
pt tamē denūciare sibi
et dicere Ego et socij mei
nichil petimus Alijs
cū vero sint extranei est ho
nestū et ꝯsuetū ut ali
q̄ elemosina tribuatur
¶ Potest illud sacramē
tū iterari sicut placuit
Nā ista tria sacramē
ta scz Baptismus con
firmacio et ordo itera
ri nō pnt Sz quia ite
atur moribus pcti necce
erat ut posset iterari
medicina sacramēti
Prodest aūt istud sa
cramētū ad duo Quia
citius sanatur infirmi si
sint cōualituri et tol
lit pcta sicut pz auc
toritate iacobi Dn̄
sumitur istud sacra
mētū ut dicitur et al
leuabit eū dn̄s et si
in pcctis fuerit dimit
tentur sibi Si aūt
infirmus q̄ petit unctionē
amisit noticiā vl' loq̄
lā antequā sacerdos ve
nerit ad eū ~~nichil~~
nichilominus unget
eū sacerdos Quia in
tali casu debet baptiza
ri et a pcctis absolui ut
ex. de bap et eius effcū
maiores ¶ Potest aūt
corpus defuncti lauari
ut moris ē etiā eadem
die qua natus si decesse
rit Quia tal' locio nō
obest defuncto nec pdest
viuis q̄ reddūt testimo
niū fidei sui Quia ta
le corpus in generali re
surrexione hz resurgere
ut xxiij q 2a nō estime
mus De sexto sacra
mēto ordo

De sacramēto or
dinis dicendū
ē Quod nouē sūt or
dines ecclesiastici ad
quos clericus finalit'

pmouet ut xxv di plec
tis In quorum collacione
talis est ordo seruandus In
prima enim tonsura
efficitur clericus ut ex de
qua ordi pre Cum contin
gat Qui alius dicitur
psal xxv di plectis v
ad psalmista Deinde
efficitur hostiarius De
inde exorcista Deinde
lector Deinde acoltus
Deinde subdyaconus
Deinde dyaconus Deinde
pbr Deinde epc ut
lxxvii di c. i. Ad instar
celestis milicie Ubi
sunt nouem ordines an
gelorum in quibus alii ma
iores et alii minores
qui reuerenciam exhibent
maioribus et dilectionem
impendunt et fit eis vera
concordia ex diuersitatis
contencione ut lxxix di
Ad hoc autem pnt quinque
recipi minores ordi
nes Sed sacri ordi

nes non pnt recipi nisi
sexties in anno videli
cet in quatuor sabbatis
quatuor tpm et in sab
bato sco et in sabbato
ante dnicam de ~~pas~~ pas
sione dni ut ex de tpe
or. de eo Sacros ordi
dines dicimus a subdy
aconatu et sup ut
xxiii di erubescant Isti
enim cogunt omnino con
tinere et pfiteri casti
tatem ut xxviii di Nul
lum facere diaconum
¶ Debet autem quilibet
clericus a suo epo ordi
nari vel de licencia sui
epi ut ix q ii Lugdu
nu Si vero aliquis
clericus ex ignorancia
vel obliuione vel omis
sione aliquo medio se
fecerit ad altiorem ordi
nem puiqueri debet se
abstinere ab executione
illius ordinis donec
tpe debito et statuto

ad hoc recepit q̄ ordi
nē quē omisit vt lij di
Sollicitudo Et nota
q̄ q̄libꝫ p̄dictorꝫ ordinū
hꝫ p̄uilegiū fori sui et
comunicatꝰ Idē non
pt̄ q̄uenire nisi in fo
ro ecc̄ie Et q̄cūq; p̄cu
tit aliq̄ clericū de ipsis
incidit in excōicacioēz
a quo nō pt̄ absolui
nisi in articulo mor
tis Et nisi auctorita
te dn̄i pape vt xvij
q iij Si quis suaden
te Et dꝫ ferre cōsurā
rotundā nō quadra
tā vl' fenestratā desu
p caput ad modum
spere alias dꝫ puniri
vt xxiij di p̄hibente
Aliter nō cōceditur eiꝰ
ministrare ad altare n̄
cū tonsura et veste con
grua ne faciāt inde
scādalū alijs vt xxiij
di c presb' Debet etiā
bn̄dicē mēsam quā

docūq; cōmedūt et ci
bo sūpto grās reffer
re deo vt ex xliij di nō
liceat De vltimo sa
cramēto matrimo
nio

De sacramēto ma
trimonij pauca
dicemꝰ Que spectāt
ad officia sacerdotis
Est em̄ sacramētū lay
corū Laycis cōcessū
ē vxores ducē filios
p̄creare Terrā colere
Et tp̄alia possidē Cle
cis cōuenit ab om̄ stre
pitu tp̄aliū cessare.
vacare cōtemplacio
ni et oracioni Quod
designat rasio capi
tis et coronā quam
hnt in signū regni
q̄d exspectāt in xp̄o
vt pote in sorte dn̄i
electi vt xij q Duo
sūt Tamē quidam
clerici p̄nt habē tp̄a
lia ad cōmunem

utilitate gentiu exe
plo dm ut xij q ij Au
rum hz ecclia Quidq
em habet clerici dz
esse pauperu et domus
ipsoru debet ee comu
nes ad susceptionem
peregrinoru ut xvi q i
c vlt Aliter si ex aua
ritia retinet et accu
mulat aput distric
tu iudicem rei sut
omnu illoru quibus subue
nire possut ut xlvij
di Sicut hij Clerici
in minoribus constitu
ti possut contrahere matri
monium si contrahere
volut Sz in sacris or
dinibus a subdyacona
tu et supra nunquam ut
xxxiij di Seriatim
Perdit tn beneficiu
clericus coniugatus Quia
no pt habere ecclam
et uxore seu bnficiu
ecclasticu cu uxore
ut ex de cler co iohan

nes Potest at redire
ad clericatu si habuit
unica uxore tamen
virgine ut xxxiij di ne
mo Ad sacerdote
ptinet curare ne in
parochia sua contrahan
tur clandestina matri
monia et incestuo
sa et ideo interuenire de
bet pt publica spon
salia et alie solemp
nitates p quas exclu
dut et reuelat ista
impedimenta propter
que sacerdos celebrat
missa specialem in qua
bndicit sponsa cu
sponso ut xxx q v p totu
Requiritur tamen
q sponsa bndicatur
p sacerdote si sit virgo
ut habeat in se signa
culu sacramenti Sig
nat em ecclam q
xpo nubit virgo in fi
de ~~Iux~~ Iuxta illud
~~ap~~ apostoli De spo

nire

di enim vos uni viro vir
ginem castam exhibere xpo
ut notatur ex de biga
debitum Propter quod
etiam mulier corrupta
non potest inter sacras virgi
nes consecrari ut xxxii
q v Ille autem et xxxvi di
attencius Et ita quan
tum ad hoc requiritur ma
ior castitas in muli
ere quam in viro prius
tamen quam sponsalia contrahan
tur et sacerdos denun
ciet publice in ecclesia
personas inter quas matri
monium debet contrahi ut
quicumque sciverit aliqua
impedimenta infra
certum terminum dicat
Aliter sacerdos non
celebret sibi missam
Quia graviter puni
retur a iure ex de x
clam sponsalibus cum inhibicio
Illud autem non omitto
quod quando sacerdos
celebrat missam spon

salium facta consecracione
antequam dicatur pax domini
benedicat sponsam cum spon
so et pacta benedictio
ne ~~rediant~~ rediant ad
altare recepturi cor
pus et sanguinem domini propter
periculum quod posset inter
venire in tanto stri
pitu hominum de corpore
xpi et periculum conscien
cie sacerdotis Et sic
pacto illo divino mis
terio sacerdos vadat
ad benedicendum illos
Sed ante benedictionem
sacerdos interroget
utrum consentit unus
in alterum per verba de pre
senti et si velit muli
er ipsum in coniugem
habere et hoc facto fundat
benedictionem super capi
ta eorum principaliter
tamen super ~~capita~~ mu
lierem racione cuius
celebratur missa et
datur benedictio Sicut

pz ex vbis et forma bn̄
dc̄ionis ipsius Et da
ta bn̄dc̄ioe sicut mo
ris ē sacerdos accipi
at manū dexteram
sponse in manu sua
ī voluta pallio quo
induitur et assignet
eā sponso ~~crucis pre~~
p vba cōsueta et fc̄o
signo crucis dimit
tat eos in pace Ode
bet etiā sacerdos cu
rare vt aliquis de p
rochia sua nō cōtra
hat cū ꝯsanguinea
sua vl' affine vsqz
ad quartū gradū
nec in ipso quarto
gradu vt ex̄ de cōsan
et affin nō dz Et xxx
xxxiii qy equaliter
Si autē ab vna pte
in quinto gradu ex
altera vero in secū
do vl' tercio vl' qrto pt
cōtrahē Quia quar
tus gradꝰ differt

a quolibz p aliā line
am descendenciū ab
eodē vt ex̄ de consang
z affini c vlt' Nec debz
aliquis cōtrahē cū affini
data cōsanguineo suo
Etiā si sponsalia con
tracta fuerit post sep
tēniū Quia tale mri
moniū nō pt cōtrahi
et cōtractū dirimit
ex̄ de spon in pub' c
Nec int' filios duorū
cōpatrū pt cōtrahi mri
moniū si p eos vl' eorꝫ
alterū cōpaternitas
ē cōtracta vt ex̄ de
cognatione spi Sup eo
Nec dz qs cōtrahē cū
adultera quā duxit
de facto viuēte vxore
sua vt cui dedit fidē
cōtrahēdi post mor
tē vxoris sue vt ex̄
de eo qui du in ma
quā pol p adulter
c vltimo Secus si
secūda vxor nescia

fuerit de prima vxore
Nam in hoc casu post
mortem prime vxoris
remonet patrimonium
cum secunda nec dissol
uitur ad peticionem
viri ut extra de eo qui
dum in ma c i ~~penu~~
~~l~~ penult Nec debet
quis contrahere mortua
vxore sua cum illa cuius
filium vxor dum viuet
de sacra fonte leua
uit Secus est si aliquis
leuauit filium vxoris
tantum quia cum illa
~~cum~~ posset contrahere ut
xxxiii q iii Qui spiritua
lem Et c pt mee vxo
ris Quia vir et vxor
communicant sibi actio
nes et non passiones
ut ibidem notatur
Vxor enim viro acqui
rit compaternitatem
et vir vxori post con
tractum matrimonium
tam in baptismo quam

quam in confirmacione
de sacro crismate
agendo idest tenendo
filium alterius ad bap
tismum vel ad crisma
Secus paciendo i si
eius filius teneatur Di
cit enim magister hugu
cio Quod non solum
in baptismo sed in
omnibus preludiis contrahitur
paternitas ut xxx q c
Vincencius Et alii
dixerunt quod non ut extra
de cog spi contracto
h Quia ad huc sub
iudice l est Ideo de
ipsis preludiis que prece
dunt et eorum causis
aliqua ~~de~~ disseramus
Cum puer defertur
ad ecclesiam bapti
sandus sacerdos suf
flat primo in modum
in crucis in faciem
ipsius pueri Ut per
proprium sacerdotis mis
terium spiritum sancto cedat

fugiens spus malignus
vt de cōse di iiij postq̄
Post sufflacione ve
ro signatur bapti
zādus signaculo scē
crucis tā in fronte
toto q̄ in corpore vt tūt
dyabolus recognoscēs
signaculū sue mortis
sciat eū iā ēē signatū
p signaculū alienū
vt de c di iiij postea
Signatur deinde pa
pulo salis in ore vt
sapiencie sale cōditus
fetore care at iniqta
tis ne putrefiat x
vermibus pctorum
vt de c di iiij ex hinc
Postea tangant
nares baptizādi
saliua sacerdotis
Et dicit ei vbū qd
dixit dns quādo
sanauit infirmum
mittēs digitos suos
in auriculā eius
dicēs effeta qd est

aperire vt aperiāt
nares ad recipien
dū odorē noticie dei
vt de c di iiij postea
Deinde inungitur
oleo sanctificato vt
cor illius confortet in fi
de scē trinitatis vt
nulle reliqe latentis
inimici remaneāt
in ipso Ungit eciā
int scapulas de eodē
oleo scificato vt per
dei grām roboret
ad bona opera faci
enda vt de c di iiij
Deinde Post p bap
tismū receptum
vngit in vertice siue
cerebro sacro crisma
te vt regni xpi p
ticeps fiat et sit pa
tus reddere racione de fi
de q̄ suscepit i bap
tismo vt de c di iiij
postq̄ Et nota q
ante baptismū vn
git ~~crismate q dicit~~

iā

de sco oleo s; post baptis
mu crismate sacro
Quia sic e xpianus
a xpo Ideo vngit cris
mate qz dicit a xpo
ob hoc etia omes bap
tizati dicunt xpiani
qz vncti ex de sacra
vnctione ~~vt~~ cu venis
set Ca de 3o principali
Circa instructio
ne ppli duo sut
necessaria scz doct
na et vita pura
vt doceat pplo vba
et ope edificet et ex
emplo Debet eis fre
quet exponere vba sa
cre scripture et scorum
prim exempla pro
vt iuxta cogruetate
tpis et moris vi
dederit expedire ad
cognicione verita
tis et p ~~em~~ exem
pla sue conversacio
nis et vite edifica
re auditores et app
bare qd dicit in cordi
bus auditoru amore
et effectione veritatis
ad qd designadu in ex
odo vestimetis sacer
dotu tintinabula le
gunt inserta vt audi
audiatur sonitus
qn ingrediunt scua
riu in cospectu dni et
mirantur qz contra
se ~~ira~~ ira iudicis celes
tis erigit Nisi vita
sacerdotis similis sit
cu lingue sonitu Mo
dumqz teneat in pre
dicando vt iuxta ca
pacitate audienciu
pdicet vtilia et in
tellibilia non alta
q no possint intel
ligi vl aliquo ~~ex~~
errore instruerent
conscias audiciu
Reqz superflua que
fastidiu generet
aut tediu in aiis
auditoru vt xliii
vl in cordibus auditori

di sic rector. Nō em̄ suf
fit vita bona sine doc
trina. Si em̄ sacerdos ex
ignorancia vl' negligē
cia nō p̄dicet ꝓplo
suo veritatē vt expo
nat eis viā salutis
reus erit apud deū aīa
rū illarū q̄ sub eo pe
rierūt ex defectu doc
trine vt xliij di effisus
et l di. Si quis dyaco
nus. Si vero sacerdos
diligēt doceat ꝓplm
et quatū in se ē an
nūciat eis viā
salutis et illi nō ac
quiescētes ei pereant
Sacerdos sine culpa
erit in die iudicij apud
deū et illi soli remā
suri sūt in penis vt
xlvij dic vlt alias
quantūcūq; sacdos
sit bone vite nō suf
fit ad salutē si curā
habeat aīarū. Ex
sola em̄ negligēcia
quā habet a subditis
dāp naret vt xl di
Si papa. Hely sacer
dos in se scs fuit si
q̄ filios erudiuit
in om̄ disciplina
et correctione supi
nus cecidit et mor
tuus ē vt ex de Sy
licet hely. In princi
pio. Nec iterū suffi
cit doctrina sine vita
Si em̄ sacerdos ma
le vite sit ꝑdit ꝑ fruc
tū doctrine. Quia
cū ipse sit criminosus
nō habet ~~fru~~ frotem
corripiendi crimi
nosos vt xxxv di c
vlt. Layci em̄ facili
corrūpūt ꝑ exempla
male vite sacerdotis
Et ex hoc ꝯtempnūt
vbū dei et sacrificiū
et ex prauis exem
plis sacdotis priores
fiūt vt l di de hijs
vero. Cuius em̄ vita

despicit restat ut eius
predicatio condempnatur
ut iii q vii Idem testatur
Tot enim sacerdotes sunt
morte digni quot
ad subditos exempla
perditionis transmittunt
ut xi q iiii precipue
Sacerdos autem qui nec
habet regiminis in
se rationem nec delicta
detersit nec filiorum
crimine correxit Canis
impudicus est quod dicendus
est magis quam episcopus ut
ii q vii Qui nec
Dic ergo patet quod sacerdos
debet habere utrumque scilicet
puritatem vite et doc
trinam Quantumcumque
sit hoc difficile.
Nam ut dicit augustinus
Nichil in hac vita
et maxime in hac
~~parte~~ tempore difficilius
officio episcopi vel pres
biteri si perfunctorie
res agatur et cetera

Sed apud deum nichil
beatius si eo modo
militet quo noster im
perator iubet ut xl di
ante omnia Quoniam
noster ihesus xpus qui
est fons omnium bono
rum de cuius plenitu
dine omnes accipimus
Tales faciat sacer
dotes nostris temporibus qua
les descripti sunt Qui
cum patre et spiritu sancto
vivit et regnat per
infinita secula se
culorum c Amen
Explicit summa fratris
thome de aquino
deo gratias
Incipit expositio eius
dem super simbolum fidei